

ASCÓ, VANDELLÓS, COFRENTS, LES MINES D'URANI...

De nou el perill nuclear

Els recents esdeveniments succeïts als Estats Units han tornat a posar de relleu els perills d'una energia, la nuclear, que al nostre país ja té un pes específic pel nombre de les seues instal·lacions. És, una vegada més, el perill nuclear.

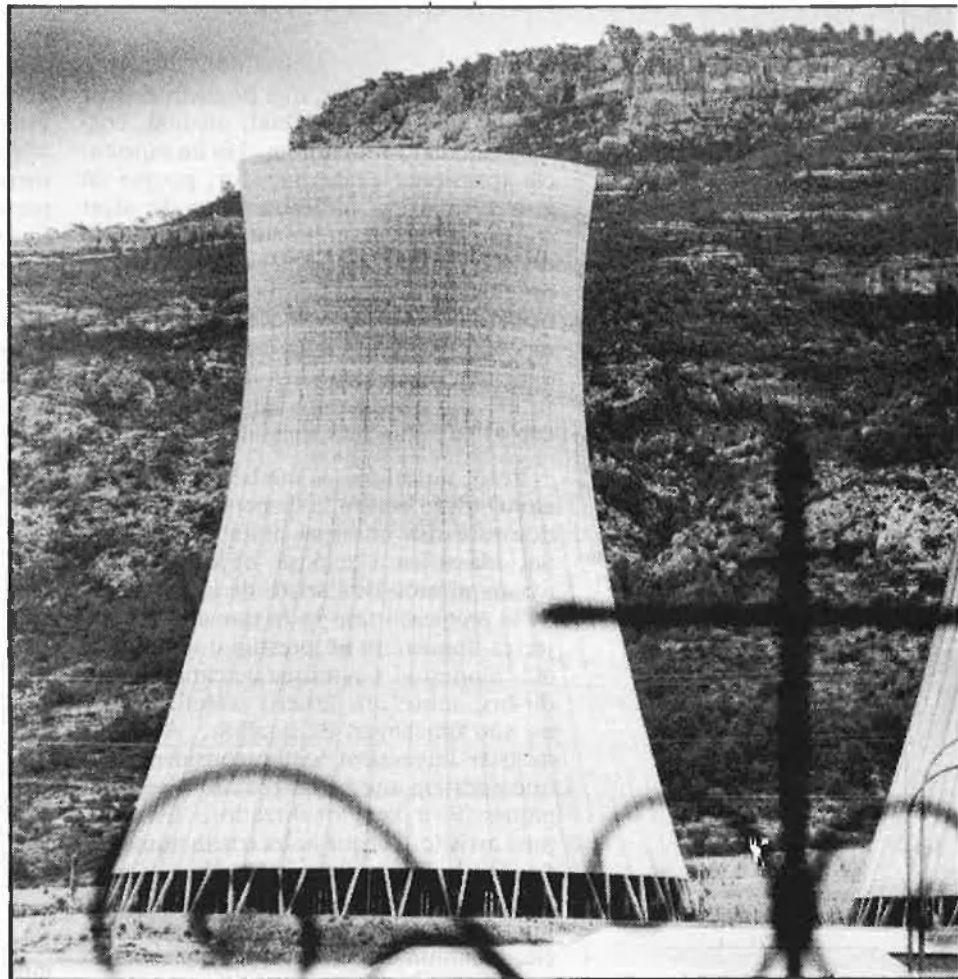
M. Aloi - A. Beltran

«L'acció de la planta de processament d'urani de Webbers Falls (Oklahoma), no ha estat un accident d'una central nuclear. Però ha estat un accident d'una de les instal·lacions del cicle nuclear. Sovint s'identifica en excés el perill nuclear només amb les centrals i aquestes en realitat són una de les parts d'aquest cicle que té el perill en tot ell».

Aquestes han estat les primeres paraules de Jaume Morron, membre del grup WISE de Tarragona, quan EL TEMPS li ha demanat la seua opinió sobre la seguretat en les centrals nuclears. El grup WISE (Servei Municipal d'Informació sobre l'Energia) és una associació internacional, creada a Amsterdam en novembre de 1978 per grups antinuclears d'Europa, Austràlia, els Estats Units i el Canadà i dedicada a la recerca d'informació rigorosa sobre l'energia arreu del món i molt principalment sobre l'energia nuclear.

WISE es dedica a una tasca de documentació que es concretitza cada quinze dies en el butlletí que l'oficina central emet —en anglès— i en diversos butlletins regionals en altres idiomes.

«Al nostre país —diu Morron—, els problemes vénen per distintes bandes. Hi ha efectivament les centrals nuclears de Cofrents, Ascó I i II i Vandellós I i II, aquesta darrera en construcció encara; però també tenim per exemple mines d'urani, prospeccions uraníferes, i d'això, se'n parla poc. Aquestes mines produeixen una alta taxa de càncer de pulmó entre els seus treballadors, gràcies a la presència d'un gas altament ra-

dioactiu que respon al nom de radó».

Amb tot, són les centrals nuclears les que han provocat més preocupacions, precisament pel fet que la construcció i el funcionament d'aquestes, en molts casos, ha estat imperfecta.

«Sí, des que es van connectar les distintes centrals han sofert parades, motivades en alguns casos, per ximpleries o casualitats, però que són significatives.»

A Ascó inclús s'ha arribat, per part de les companyies elèctriques i del Consell de Seguretat Nuclear, a realitzar un estudi comparatiu de les parades que centrals iguals han tingut arreu del món. La xifra a la qual havia arribat aquesta central, fins a 50 parades en un any i mig, sobrepassava en molt la de les altres per motius de construcció poc acurada en la ma-

joria dels casos. En realitat aquestes centrals, les del tipus Ascó o Cofrents, tenen uns problemes endèmics de fabricació, per exemple en els tubs del generador de vapor.»

Morron ha insistit al llarg de la conversa en què no se sap ben bé què passarà en el futur amb les centrals «perquè ara estan tancant les primeres que es posaren en funcionament i que ja són massa velles» unes centrals que han tingut una durada de 25 anys de vida quan teòricament podien haver funcionat durant cinquanta.

«A Ascó encara li queden un grapat d'anys de funcionament, i Vandellós I és una central de tecnologia francesa que no pot comparar-se a les altres per múltiples raons. Jo crec que el problema, per exemple, de què fer amb centrals ja mortes se'n vindrà al damunt en el tombant del segle. El

que passa és que ara ja no hi ha res previst. ¿Les desmuntaran? ¿Què es farà amb les deixalles productives? A Cofrents s'acumulen els bidons de material radioactiu ara ja. No hi ha cap planificació seriosa en un tema tan perillós i conflictiu com el de l'energia nuclear.

Per no parlar d'un tema tan absurd

dies i fins a deu dies més, després, amb l'excusa d'unes proves rutinàries de seguretat. Era el primer «incident» d'una certa importància en una central de polèmic i accidentat passat.

Feia ben just quatre mesos que havia estat connectada a la xarxa general la distribució elèctrica, i vuit mesos —des de juliol de 1984— que s'havia procedit a la càrrega del reactor. En realitat, la seua rendibilitat i capacitat resultaven molt minses. La planta registrà vint-i-sis parades en el segon semestre de 1984 i quinze durant el primer semestre de 1985. La qual cosa provocà que, en el segon semestre del 84, produís només el 18,9 per cent de l'energia elèctrica que tenia prevista.

Objecte d'incomptables mobilitzacions ecologistes durant els anys de la

La central de Cofrents estigué a punt de ser paraitzada.

com és que l'any 1990 el setanta per cent de tota l'energia que usará Catalunya es produirà en centrals nuclears. Una concentració de la font de producció que evidentment és perillosíssima; perquè, ¿què passarà quan alguna de les centrals tinga parades contínues? Per no preguntar-nos què passarà si té un accident greu. ¿Ens quedarem sense energia? És absurd, això.»

Centrals mal construïdes, falles constants, només queda un perill més per afegir: que exploten.

«No, una central nuclear no explota però les conseqüències d'una fuga de material radioactiu poden ser devastadores. Fins avui només se n'han produït algunes de petites o poc espectaculars, però estudis fets a Holanda indiquen que falles en el sistema de refrigeració d'una central

que acabaren ocasionant fuites de material radioactiu podrien portar com a conseqüència, per exemple en reactors amb una càrrega normal de 700 tones d'urani, la mort de milers de persones instantàniament, l'evacuació d'un radi de 20 a 68 quilòmetres, infinitament superior al previst en els plans d'evacuació de les centrals de Cofrents, Ascó i Vandellós, o la impossibilitat d'habitar durant molts anys uns 7.500 quilòmetres quadrats de terreny.»

A Cofrents, el 5 de febrer de 1985, una vàlvula contra incendis s'engegava accidentalment i inundava alguns plafons i circuits en la sala de control de la central nuclear, una sala que, teòricament, hauria d'haver estat construïda com a departament estanc. Les instal·lacions estigueren paraitzades, inicialment, més de dos

transició política, la central de Cofrents estigué a punt de ser paraitzada en la seua fase de construcció. S'acabava l'any 1982 i eren els temps de l'accés dels socialistes al poder, quan la Generalitat valenciana hi mantenia una actitud reticent i el primer govern de Felipe González es plantejava el retall del Plan Energético Nacional d'acord amb allò que es va anomenar «l'aturada nuclear» i que Benito Sanz —aleshores director general de presidència de la Generalitat— recollí l'any 1984 en el seu llibre «Centrales nucleares en España. El parón nuclear».

Fou una possibilitat fugaç, la de la paraització, pel que feia a la central de Cofrents. Les obres continuaren, bé que amb un retard notable i enmig d'una polèmica amb els grups ecologistes, que en denunciaven anomalies

i deficiències. Concretament, el Grup Ecologista Llibertari (GEL) féu públics diversos dossiers, rigorosos i documentats, sobre les deficiències en la construcció de la central. L'any 1984 fou el de major transcendència pública d'aquestes denúncies. El GEL, recollint informació de l'interior mateix de la central, organitzava les seues crítiques en tres nivells. En primer lloc, respecte al model de reactor utilitzat, un BWR (d'aigua en ebullició), de molt discutibles precedents de funcionament, que obligaren a paralitzar la central nord-americana de Douglas Point. En segon lloc, en relació als errors en l'elaboració del projecte a càrrec de la General Elèctric. I en tercer lloc, el GEL apuntava anomalies en la construcció material de la central, denunciades pel supervisor de soldadura J. A. Abascal, el qual fou acomiadat de l'empresa, i altres deficiències detectades posteriorment.

Els informes dels ecologistes foren sistemàticament desmentits pels res-

Jaume Morron, membre del WISE.

ponsables de la central i reconeguts, en alguns aspectes, pel Consejo de Seguridad Nuclear que, tanmateix, en va minimitzar la importància per a la seguretat de la planta.

L'aparent tranquil·litat al volant de la nuclear de Cofrents en els últims temps —quan la tranquil·litat es trenca, en aquests casos, ho fa traumàticament—, no pot fer oblidar, de tota manera, el preocupant episodi esdevingut l'octubre de 1982, quan la central —en construcció aleshores— s'inundà com a conseqüència de la fallida de la presa de Tous (9 treballadors desaparegueren en les proximitats de la central en ser arrossegat per les aigües l'autobús en què viatjaven i diversos contenidors procedents de la instal·lació aparegueren en localitats situades molts quilòmetres avall de Cofrents).

¿Què hauria passat si les inundacions s'haguessen produït amb la central de Cofrents en funcionament? ¿Quin perill hi ha de nous «accidents» tècnics? ¿Quants d'aquests «incidents» transcendeixen a l'opinió pública? Són interrogants que, vulguen o no els partidaris incondicionals de l'energia nuclear, planen permanentment sobre el tema. □

Una mort honrosa

A. Solé (Londres)

Els temors a tots dos vessants de l'Atlàntic és que no acabi passant, amb les plantes nuclears de disseny americà, el mateix que ja ha començat a succeir amb els aparells americans de les companyies aèries; que al cap de vint o trenta anys de funcionament ininterromput, l'inevitable envelliment dels seus elements no produïxi una catàstrofe, que en el cas de les plantes i reactors nuclears seria lògicament de proporcions molt més nefastes que les dels accidents d'aviació.

El motiu immediat i concret d'alarma després del greu avis de l'accident d'aquest gener a la planta d'Oklahoma el provoquen ara les fuites radioactives d'hexafluorur d'urani, de cilindres d'aquest gas defectuosos, com va passar en aquell mortal «incident» a una de les instal·lacions de la planta de Gore, tot i que allí no es prepari plutoni, que encara és més perillós.

És la d'Oklahoma una instal·lació que té a veure amb combustibles d'urani, i especialment amb la primera etapa de la preparació de l'urani a partir d'urani natural. L'ús de l'urani tant a les centrals nuclears com en les plantes militars per a la fabricació d'armes nuclears, depèn del seu enriquiment, o sia d'augmentar l'urani 235 —el qual és fissil— és a dir amb nuclis atòmics susceptibles de fissió, i radioactiu— a expenses de l'urani 238, que no és fissil ni radioactiu. O sia que es tracta d'uns processos d'enriquiment complicats i cars.

El procediment convencional d'enriquiment consisteix: de primer, a fer reaccionar l'urani amb fluor per a la preparació del compost gasós hexafluorur d'urani. Aquest

compost o bé se'l centrifuga en una llarga bateria d'aparells centrifugadors, que és el mètode més modern; o, en l'altre no tan modern —a base del procés per difusió gasosa— es fa passar el compost gasós hexafluorur d'urani per una sèrie de milers de membranes semi-permeables. Amb aquestes tècniques és com s'aconsegueix l'objectiu de l'operació, que és el d'augmentar gradualment la proporció d'urani 235 en el gas. Quan l'hexafluorur ja està prou enriquit se'l reconverteix en metall d'urani o òxid per tal d'utilitzar-lo en els reactors, o en els casos d'enriquiments encara més intensos de l'urani efectuats en les plantes militars, per a utilitzar-lo en les bombes.

Hexafluorur d'urani, preparat en una instal·lació secundària de la mateixa planta de Gore per tal d'enriquir-lo, fou el que es va escapar d'un dels cilindres de gas, inexplicablement defectuosos atés que aquest gas se l'emmagatzema a una pressió considerable; les fuites poden provocar una explosió molt forta, com va succeir en aquella instal·lació nord-americana. Però és que si el gas hexafluorur escapat entra en contacte amb l'aigua —arriba a reaccionar amb aigua, com també fou allí el cas— produeix a més un àcid veritablement terrible: l'àcid hidròfluòric, que és un dels agents químics més corrosius del món, impossible de dissoldre amb altres àcids. I és justament aquest tipus de letal reacció explosiva (hexafluorur d'urani-aigua) la que va causar l'horrorosa mort de James Harrison, provocant-li cremades d'àcid hidròfluòric a la cara i destrossant-li els pulmons. □